

**Відділ освіти виконкому
Первомайської міської ради
Методичний кабінет**

**ПРОФОРІЄНТАЦІЯ ОСНОВНА СКЛАДОВА
ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ
ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ
(З ДОСВІДУ РОБОТИ)**

ПЕРВОМАЙСЬКИЙ 2009

Рекомендовано методичною радою відділу освіти виконкому
Первомайської міської ради Харківської області
Протокол № 2 від 24.12.2009 .

Рецензент: : М.М.Задорожня керівник ММО практичних психологів,
практичний психолог загальноосвітньої школи 1-III ступенів № 2, спеціаліст
I категорії.

Автор-упорядник : Бондар Валентина Григорівна – практичний
психолог загальноосвітньої школи 1-III ступенів № 5.

ПЕРВОМАЙСЬКИЙ, 2009.-34с.

ПРОФОРІЄНТАЦІЯ ОСНОВНА СКЛАДОВА ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

В посібнику розкриті вирішення завдань професійного самовизначення старшокласників в процесі профорієнтаційної роботи, яка є одним із важливих напрямків роботи практичного психолога. Для вчителів і практичних психологів загальноосвітніх навчальних закладів.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
I Особливості психолого-педагогічної підтримки до профільного самовизначення учнів 8-9 класів.....	4
II. Особливості психолого-педагогічної підтримки учнів профільних класів та професійного самовизначення старшокласників..	10
2.1 Концептуальна модель профорієнтаційної роботи ..	10
2.2 Алгоритм проведення занять по визначенню профілю навчання ..	16
2.3 Влаштуємось на роботу (семінар-тренінг) ..	17
2.4 Діагностика здібностей учнів до профільного навчання ..	28
III. Моніторингові дослідження розподілу учнів 10-11-х класів за профілями навчання (анкетування учнів , батьків, вчителів) 2007/2008 2008/2009.р. ...	29
Тезаурус.....	33
Додатки.....	34
• Ставлення учнів до предмету біолого-хімічного 11-А класу 2009/2010н.р. (Додаток1)	
• Структура профорієнтаційної роботи Первомайської ЗОШ I-III ступенів №5(Додаток2)	
• Ставлення учнів до предмету філологічного 11-В класу 2009/2010н. (Додаток 3).	
• Потрібності профільних предметів для подальшого навчання з обраної професії (11-А біолого-хімічний) (Додаток 4).	
• Потрібності профільних предметів для подальшого навчання з обраної професії (11-В філологічний) (Додаток5).	
• Вибір учнями професій за предметом труда(анкетування учнів 11-х класів 2009/2010н.р(Додаток6).	
Список використаних джерел.....	40

ВСТУП

Необхідність вирішення проблеми організації профільного навчання постає з Концепції профільного навчання в старшій школі, яка в свою чергу є шляхом реалізації та виконання Закону України "Про загальну середню освіту", постанови Кабінету Міністрів України "Про перехід загальноосвітніх навчальних закладів на новий зміст, структуру і 12-річний термін навчання", Національної доктрини розвитку освіти України. Сучасна школа має орієнтуватися на потреби учня та суспільства, поєднувати практику ефективної передачі знань з потребами та мотиваціями особи й задоволенням вимог соціокультурного оточення. Профільна спеціалізація освіти і є інструментом при виконанні цього завдання.

Мотиви навчання старшокласників мають бути зорієнтовані перш за все, на подальший профільний вибір. Розуміємо, що в класах навчаються різні учні, тому необхідно навчальний процес організувати таким чином, щоб надати можливість учням з різним рівнем навчальної компетенції здобувати якісну освіту.

Профільна освіта намагається поєднати програми для підліткового та юнацького віку. З одного боку, в період шкільного навчання психічний розвиток ще не завершений, тому необхідно забезпечити різноманітність і універсальність змісту освіти. З іншого боку, цю універсальність доводиться поєднувати із завданнями професійного самовизначення, властивого юнацтву й ранній дорослості. Рання профілізація й спеціалізація знань припускає вибіркові навантаження на окремі сторони психіки дитини.

Без грамотного психологічного супроводу ці обставини можуть призвести до нерівномірності інтелектуального й особистісного розвитку дітей. Психологічний супровід здійснюється відповідно науково- методичній темі **«Психологічний супровід НВП з урахуванням впровадження профільного навчання в сучасних умовах»**.

Завдання:

- ✓ Формування адекватної і об'єктивної самооцінки учнями рівня навчальних

досягнень як передумови вибору того чи іншого профілю навчання.

- ✓ навчити учнів відчувати особисту відповідальність за свій професійний вибір
- ✓ Розвивати комунікативні здібності, вміння обмінюватись інформацією удосконалювати вміння спілкуватися.
- ✓ Виявляти функціональні можливості нервової системи, з'ясовувати тип темпераменту, що є доцільними при виборі профілю навчання.
- ✓ Надавати знання про наявні риси характеру, виділяти головні, які відіграють певну роль у самовизначенні профілю навчання..

Згідно проекту робота практичного психолога в закладі освіти здійснюється поетапно включає три напрямки: робота з учнями; педагогічним колективом; батьками. Перевагу надаємо таким формам роботи як діагностика та психокорекція для визначення індивідуальних особливостей дитини за спеціальними психодіагностичними методиками, психокорекція, індивідуальні та групові консультації, особистісне спрямоване спілкування психолога з дітьми і дорослими, просвітницька робота з педагогами і батьками.

Одним з найважливіших завдань психологічного супроводу є моніторинг і своєчасне усунення можливих факторів виникнення нерівномірності розвитку дітей та підлітків.

Сьогодні ситуація склалася так, що підлітки часто здійснюють вимушений вибір профілю подальшого навчання. В умовах несамостійної професіоналізації звичайні вікові завдання підліткового віку виникають перед учнями в спотвореній формі: Наприклад, завдання формування часової перспективи перед дитиною взагалі не ставиться, оскільки в більшості випадків це завдання за неї «вирішують» батьки.

В результаті не формується часова перспектива і – як наслідок втрачається навчальна мотивація в даний момент. Основною складовою психологічного супроводу профільного навчання є профорієнтація. Яка включає систему профорієнтаційної роботи:

- концептуальну модель профорієнтаційної роботи;
- розробки структури профорієнтаційної роботи;
- розробки моделі особистісно-орієнтованої профорієнтаційної роботи.).

Для того щоб уникнути помилок під час вибору майбутньої професії, слід опанувати такий метод, як аналіз професій, який є складовою частиною моделі процесу професійного самовизначення особистості.

Формула її така: «образ-я» + світ професій + практична проба сил = усвідомлений вибір.. Сутність такого методу полягає у вивченні змісту професій (роду занять) за допомогою здобутих знань, систематизації інформації щодо певної галузі діяльності. Аналіз професій складається з умов праці та соціально-економічних чинників. За цим методом формуються два критерії — загальний і приватний. Загальний критерій характеризує рівень поінформованості суб'єкта про можливості оволодіння професією та глибину знань про вимоги професії до особистості і має дві ознаки: «Технічні знання», «Розуміння соціально-економічного значення професії». Перехід до профільної старшої школи сприяє створенню кращих умов для диференціації НВП, розвитку індивідуальних здібностей учнів. Тому профільна школа та профконсультація стають нероздільними взаємодоповнювальними поняттями.. Професійне самовизначення залежить від багатьох чинників, серед яких можна відокремлювати вплив батьків, однолітків, ЗМІ, політичної ситуації в державі.

Головною метою діяльності школи є формування компетентної особистості, готової до життєвого, зокрема професійного самовизначення, до самореалізації в швидкозмінних соціально-економічних умовах.

I. Особливості психолого-педагогічної підтримки до профільного самовизначення учнів 7-9-х класів.

До профільна підготовка учнів у педагогічному колективі нашої школи розглядається як наскрізна система, яка гармонійно взаємодіє з навчальним, виховним та управлінським процесами. Вона буде результативною за умов забезпечення систематичності та цілісності.

Ефективність до профільного навчання потребує налагодження дійової діагностики рівня навчальних досягнень учнів основної школи, профконсультаційної психодіагностики з метою визначення професійних інтересів і якостей школярів для створення однорідних за підготовленістю і інтересам колективів (класів, груп).

Підбираючи діагностичні методики, їх слід компанувати і структурувати відповідно до психологічної концепції, згідно з якою навчання учнів як складна психічна реальність представлена у вигляді тривірневої просторової моделі, яка складається з:

Особистості учня.

Навчальної діяльності.

Спілкування в колективі.

Названі рівні об'єднані єдиним мета завданням – розвитком особистості учня. Відповідно до даної моделі, можна визначити такі види діагностики за її місцем у системі психолого-педагогічного проектування розвитку учня: 1) первісна, 2) попередня, 3) періодична, 4) повторна, 5) підсумкова. *Класифікація методів психологічної діагностики поділяє їх на дві основні групи:*

- ✓ По-перше, різноманітні анкети та опитувальники, спрямовані на виявлення рис особистості учня (тести само оцінювання), його місце в шкільному колективі (соціометрія), визначення нахилів та здібностей (методика “Диференційно-діагностичний питальник” Є.Климова, методика “Карта інтересів” Голомштока, анкета “Як ви ставитесь до навчання з різних предметів?”).

- ✓ По-друге, це об'єктивні тести, розраховані на прихований характер, визначання параметрів особистості. До них належать тести здібностей, проєктивні тести, тести Q-типу (ШТРР – шкільний тест розумового розвитку) для виявлення задатків і здібностей учнів, рівня їх інтелекту та наявності творчого потенціалу.

В тестуванні прийняло участь 63 респонденти 7А-31;7-Б-32. Обстеження виявило, що більшість учнів (52%) віддає перевагу вивченню фізичної культури та образотворчого мистецтва. Поруч з цими предметами 20% учнів також цікавляться математикою, фізикою, хімією, 16% - інформатикою, 9% - літературою та іноземними мовами, 3% - історією та біологією.

У вільний час 36% опитуваних грають у комп'ютерні ігри, 24% - гуляють, 22% займаються спортом, 14% - слухають музику, малюють, дивляться телевізор, 4% - читають.

Серед гуртків, які відвідують учні, переважають спортивні (39 %) та комп'ютерні (37 %). Далі - музична школа (10%), крою та шиття, цирковий, танцювальний (разом 8%). 6 % опитуваних не відвідують ніякі гуртки

Семикласники виявляють, в основному, спортивні (44%) та артистичні (28 %) здібності. Значно менша кількість учнів має схильність до вивчення точних наук (9 %). літератури (9%), музики (6%), образотворчого мистецтва (4%).

За тестом виявлення профільних інтересів та нахилів професійні нахили учнів розподілилися таким чином: Л-Т-31%, Л-Л-26%, Л-Х-18%, Л-П-17%, Л-З - 8%.%).

Поруч з цим професії, які подобаються, в основному, не відповідають даним тесту.

За результатами обстеження можна зробити висновок, що професійні інтереси у дітей цього віку ще не сформувалися. Перевага віддається тим професіям, з якими учні зустрічаються у повсякденному житті (вчитель,

тренер, професії батьків тощо), або з певних причин є для них привабливими (дизайнер, адвокат, гонщик, футболіст, менеджер тощо...)

Рекомендації:

1. Класним керівникам:

- під час планування тематики класних годин враховувати профорієнтаційні теми;

- проводити зустрічі з представниками різних професій, екскурсії на підприємства.

2. Вчителям-предметникам:

- інформувати учнів про те, як застосовується їх предмет у професійній діяльності людини;

3. Батькам:

- переконувати дітей у необхідності відвідування гуртків та секцій з метою розвитку їх інтересу та здібностей.

З метою забезпечення самопізнання власних індивідуальних нахилів, здібностей, інтересів учнів, вивчення їхніх потреб у професійному самовизначенні та інтересів батьків щодо вибору напрямку майбутньої професійної діяльності дітей, практичним психологом школи здійснюється діагностика у формі тестування, анкетування, опитування тощо.

У 2008/2009 навчальному році було проведено анкетування батьків учнів 9-х класів щодо вибору учнями майбутньої професії. На питання

„Чи визначилися Ви з вибором майбутньої професії для Ваших дітей?”

Батьки відповіли таким чином: 47 респондентів (9А-28; 9Б-19).

«Так»-10(36%), «Ні»-18(64%) батьки учнів-9-А класу ; Так»-10(53%), «Ні»-9(47%) батьки учнів-9-Б класу.

На підставі анкетування учнів та їх батьків і було організовано профільне навчання – «Курси за вибором».

Обговорення з батьками підсумків психологічного діагностування проведено на засіданні “Круглого столу з теми: “Організація професійного

навчання» відповідно до основних напрямків диференціації навчання (загальноосвітнього, гуманітарного, природничо-математичного та технологічного профілю).

II. Особливості психолого-педагогічної підтримки учнів профільних класів професійного самовизначення старшокласників

Проблема професійного самовизначення, професійної орієнтації та життєвих планів молоді є досить актуальною на сучасному етапі розвитку суспільства.. Нині важливо зрозуміти та організувати процес професійного самовизначення молоді не тільки як подію суспільного, а й як подією особистого життя, як важливий етап самореалізації внутрішнього потенціалу особистості через професію. Професійний план можна представити схематично у вигляді трьох складових: «хочу», «можу», «треба».

З психологічної точки зору, успішність професійного самовизначення залежатиме від співвідношення таких важливих аспектів як бажання людини, її можливості та потреби суспільства у представниках тієї чи іншої професії. Частіше відношення цих аспектів має конфліктний характер, особливо в юнацькому віці. Тому в особистості виникає потреба в допомозі, яку й можна здійснювати в процесі психолого-педагогічного супроводу саморозвитку особистості.

Вирішення завдань професійного самовизначення можливе в процесі профорієнтаційної роботи, яка є одним із важливих напрямків роботи практичного психолога. Така робота передбачає професійну просвіту, професійну діагностику, професійне консультування. ,яка базується на «Концептуальній моделі профорієнтаційної роботи».

2.1.Концептуальна модель профорієнтаційної роботи.

Професійна орієнтація – це складна, динамічна соціально-педагогічна система, що включає вирішення складних теоретичних та практичних завдань.

У зв'язку з тим, що результатом профорієнтації є усвідомлене професійне самовизначення школярів, мета профорієнтації може бути подана через мету професійного самовизначення, в свою чергу обумовлену функціями системи профорієнтації, що мають визначену ієрархію. Тому й мета професійного самовизначення теж ієрархічна; поряд із найближчою

метою є й віддаленіша, причому останньої не можна досягнути без досягнення більш близької мети. Обумовлено це складним співвідношенням мети і засобів.

Діапазон завдань профорієнтації дуже значний: від найбільш віддалених (прийняття остаточного усвідомлення рішення про професійний вибір) до найближчої мети (ознайомитися зі змістом праці обраної професії, відбувати факультатив з метою професійного самовизначення тощо).

Профорієнтаційне завдання, яке профорієнтатор ставить перед школярем, це ще не прийняте ним завдання з погляду актуалізованої в нього множини завдань-мотивів(за О.Леонтєвим), причому аналіз цей, звичайно, визначається рівнем свідомості школяра. В процесі осмислювання завдання суб'єкт (учень) надає йому особистісного змісту – це механізм перетворення зовнішньої заданої мети у внутрішню. При цьому зовнішня мета відповідає множині завдань, актуальних для підлітка в даний момент. За теорією О.Леонтєва, відбувається “зсув мотивів над завданням”. Саме за цієї умови учень стає суб'єктом своєї діяльності в плані обраної професії.

Загальна мета профорієнтації – сформулювати у школярів усвідомлене фахове самовизначення на основі узгодженості особистих і суспільних інтересів у підготовці кадрів для виробництва, аграрного сектора, науки, культури, тобто досягнення певного оптимуму професійного самовизначення й потреби суспільства в кадрах.

Структура профорієнтаційної роботи.(Додаток2).

Професійна орієнтація як цілісна система складається з взаємозалежних компонентів, або підсистем(підструктур), об'єднаних спільністю мети і єдністю керування. Це: професійна просвіта; розвиток інтересів, схильностей школярів у різноманітних видах діяльності (пізнавальна, трудова, основою якої є продуктивна праця, ігрова, комунікативна); професійна консультація; професійний вибір; професійна адаптація. В свою чергу, кожна підструктура (підсистема) включає під

структурні компоненти, що мають свої під завдання, обумовлені загальною метою.

Розгляньмо ці компоненти.

Професійна просвіта дає учням змогу придбати певні знання про соціально-економічні та психофізіологічні особливості різноманітних професій, про умови правильного вибору однієї з них; сприяє вихованню позитивного ставлення школярів до різноманітних видів професійної й суспільної діяльності, формуванню мотивованих професійних намірів. Професійна просвіта включає професійну інформацію, що набує для школяра спонукальної спрямованості і може бути охарактеризована як професійна агітація.

Розвиток інтересів і схильностей учнів у різноманітних видах професійної діяльності. Будь-яка людська діяльність виступає як механізм детермінованого впливу на особистість.” Самі предмети. – писав О.Леонт'єв, - здатні набувати якості спонукань, завдань, знарядь тільки в системі людської діяльності, вилучення з цієї системи, вони втрачають своє існування як спонукання, як завдання, як знаряддя ”. Саме діяльність виступає субстратом розвитку людини як особистості. Вивчення механізму і принципів руху діяльності привело радянських психологів (Л.Виготського, О.Леонт'єва, Д.Ельконіна та ін.) до відокремлення в єдиному її процесі предметної діяльності (пізнавальної й практичної) та діяльності, спрямованої на розвиток взаємин із людьми, суспільством. Предметна (пізнавальна і практична) діяльність забезпечує переважне формування інтелектуальної активності людини; діяльність, спрямована на засвоєння норм, взаємин із людьми – формування його соціальної активності. Головне полягає в тому, що в предметно-практичній діяльності школяр засвоює знання, навички, людський досвід, а в процесі засвоєння норм людських взаємин він намагається включити в систему суспільних відносин. Саме різниця цих двох сторін єдиного процесу розвитку в діяльності обумовлює особливий характер

взаємозв'язку і зародження протиріч, які можна зняти шляхом зміни типу діяльності.

Ці положення психологічної науки взяті нами за основу в процесі організації діяльності, спрямованої на формування в підлітків професійного самовизначення.

До предметно-практичної діяльності, виходячи зі специфіки змісту і структури профорієнтації, ми віднесли когнітивну (навчальну, пізнавальну) та виробничо-трудова діяльність.

Навчальна діяльність, безперечно, пізнавальна, але, відокремлюючи її, ми тим самим підкреслюємо, що вона здійснюється не тільки на уроці, а й у позашкільних видах діяльності. Це ознайомлення учнів зі світом професій, праці, з основами техніки і технології виробництва, формування інтересу, схильності до конкретної праці.

Виробничо-трудова – це вид діяльності, близький за своїм характером до професійної. В процесі цієї діяльності в школярів формуються практичні знання, вміння в конкретній праці, значущій для суспільства й особистості.

Діяльність спрямована на засвоєння норм людських стосунків у виробничому колективі, що включає в систему взаємин, ми відносимо до соціальної. В ній молода людина засвоює досвід взаємин у трудовому колективі, тут формуються її комунікативні зв'язки, вона стає носієм ідеї певної соціальної групи, тобто відбувається інтеріоризація суспільного досвіду в особистий план.

Професійна консультація має своєю метою встановлення відповідності індивідуальних психологічних та особистісних особливостей до специфічних вимог тієї або іншої професії. Вона містить декілька видів консультацій: довідкову, в процесі якої з'ясовуються працевлаштування, освоєння різноманітних професій, строки підготовки, система оплати праці, перспективи професійного зростання; діагностичну, спрямовану на вивчення особистості, її інтересів, схильностей з метою виявлення відповідності їх до обраної професії або близько; формівну, за допомогою якої здійснюється

керівництво й корекція вибору школярами професії; медичну, спрямовану на визначення стану здоров'я школяра відповідно до обраної професії.

У профконсультаційній роботі можна умовно визначити два етапи: вивчення особистості школяра та педагогічне керування професійним самовизначенням

У процесі вивчення особистості школяра визначають чотири основні аспекти:

Вивчення спрямованості, тобто той бік особистості, який відображає її прагнення й те, що їй подобається. Конкретно це виявляється в інтересах, нахилах, ідеалах і переконаннях.

Вивчення здібностей і можливостей молодшої людини, тобто індивідуально-психологічні особливості, які є суб'єктивними умовами успішного виконання певного виду діяльності. Конкретно вони виявляються в певній діяльності (технічній, музичній, природознавчій, педагогічній тощо), вони виявляються в швидкості, міцності оволодіння способами і прийомам діяльності.

Вивчення характеру основних якостей особистостей, тобто характерологічні особливості виявляються в стійкому типі психологічних реакцій щодо людей, себе і справи.

Вивчення професійних планів школярів. Вивчення особистості школяра має здійснюватися заздалегідь продуманим планом. При цьому необхідно чітко передбачити конкретні властивості та якості особистості, які досліджуватимуться на певному етапі.

Для вивчення школярів з метою профконсультації застосовують такі методи: спостереження, анкетування, бесіди, тестування, аналіз продуктів діяльності, узагальнення незалежних характеристик тощо.

Професійний відбір, що здійснюється поза школою, в спеціальних лабораторіях, стосується насамперед професій, пов'язаних з умовами праці максимальної складності. Мета його – у виявленні придатності людини до конкретного виду праці. При цьому, якщо в претендента виявляють

відсутність хоча б однієї професійно важливої якості, йому відмовляють у працевлаштуванні, з тим щоб захистити індивіда від небажаних, можливо трагічних, наслідків стихійного відбору.

Професійна адаптація має на меті активний процес у виробництво, нове соціальне оточення, умови праці й особливості конкретного фаху. Критерієм правильного вибору професії є успішність професійної адаптації, що характеризується зберіганням і подальшим розвитком схильностей до конкретної професійної діяльності, збігом суспільної й особистої мотивації праці, вона здійснюється в єдності із соціальною адаптацією.

Системоутворювальним зв'язком профорієнтації є й інформаційна забезпеченість її підструктур. Кожен компонент системи для підтримки її життєдіяльності постачається певною інформацією, що надходить до неї з зовнішнього середовища, взаємодіє й перетворюється системою, надходить у новій якості в зовнішнє середовище. Це можуть бути нормативні документи, розпорядження, різноманітні вказівки, відомості про реалізацію школярами професійних намірів.

Середовище, зовнішні зв'язки впливають на систему, викликаючи в ній різноманітні “збурення”, зміни складу і структури. До таких “збурень” із профорієнтації слід віднести економічну потребу суспільства в кадрах у даний конкретно-історичний період його розвитку. Наприклад, нинішня демографічна ситуація є перешкодою для своєчасного і рівномірного розподілу кадрів у чинній системі.

Отже концептуальною метою профорієнтаційної діяльності загальноосвітнього закладу - надання учням інформації:

- про навколишній світ у всій його різноманітності;
- про суспільство людей – у всьому розмаїтті його зв'язків і стосунків;
- про своє “Я-фізичне”. Особисте, соціальне, духовне.

Це необхідно для того, щоб кожна дитина знайшла своє місце в житті, де зможе якомога повніше реалізуватися, враховуючи свої здібності, інтереси та потребу суспільства

2.2 Алгоритм проведення занять по визначенню профілю навчання :

1. Загальні відомості про професію .
2. Навчальна інформація про виробничий зміст професії.
3. Навчальна інформація про виробничий зміст професії.
4. Інформація про систему професійної підготовки:

1. Загальні відомості про професію:

- Місце і роль професії в економічному розвитку держави та суспільства, науково-технічному прогресі;
- Коротка характеристика галузі виробництва, де застосовується дана професія, її соціально - економічне значення;
- Короткий історичний нарис виникнення професії та перспективи її розвитку на сучасному етапі;
- Приклади бібліографій та трудових досягнень кращих представників даної професії.

2. Навчальна інформація про виробничий зміст професії:

- Сфера діяльності та вид праці;
- Предмет, засоби та продукт (результат) трудової діяльності;
- Основні знаряддя праці, виробничі операції, робоче місце працівника;
- Об'єм механізації та автоматизації праці;
- Загальні та спеціальні знання, вміння і навички, моральні якості представника даної професії;
- Зв'язок даної професії з іншими професіями та виробничими спеціальностями.

3. Основні відомості про умови праці та вимоги до людини:

- Санітарно-гігієнічні умови праці (температурний режим, чистота повітря, освітленість, шум);
- Режим та ритм праці;
- Спеціальні вимоги до фізичних та фізіологічних особливостей людини (характеристика видів мислення, пам'яті, уваги, темпераменту, моторно-рухової дії тощо), віку та здоров'я (медичні протипоказання);

- Характер труднощів у виробничій діяльності, можливість виробничих травм та профзахворювань;
- Елементи творчості у виробничій діяльності;
- Економічні умови праці за даною професією (система оплати праці, відпустка);
- Вплив професії на рівень життя працівника, його добробут та побут.

4. Інформація про систему професійної підготовки:

- Можливі шляхи здобуття професії (навчальні курси, НВК, професійно-технічні та вищі навчальні заклади);
- Зв'язок професійної підготовки з навчальною та трудовою діяльністю в загальноосвітніх школах;
- Рівень та об'єм професійних знань, умінь та навичок необхідних для отримання початкового кваліфікаційного розряду з даної професії;

Перспективи професійного зростання та перепідготовки;

Джерела додаткової інформації про професію (періодичні видання, навчально-методична література, телепередачі, комп'ютерні носії тощо).

Групові заняття можна проводити у формі практикумів, ділових ігор, тренінгів з використанням психологічного тестування, семінарів-тренінгів.

2.3 «Влаштуємось на роботу»

(семінар-тренінг)

Проблеми вибору професії та пошуку роботи, конкурентоспроможної на ринку праці та одночасно привабливої для душі і гаманця, турбують одинадцятикласників на порозі дорослого життя.

Мета заходу: підготувати учнів 11-го класу до майбутнього працевлаштування.

Завдання:

- надати майбутнім випускникам навчального закладу інформацію про джерела пошуку роботи, діяльність державних та приватних установ із працевлаштування населення;
- ознайомити одинадцятикласників із сучасними вимогами роботодавців;

- ознайомити випускників школи з їхніми правами при працевлаштуванні;
- навчити учасників тренінгу складати резюме, готуватись до співбесіди, правильно поводитись під час інтерв'ю з роботодавцем;
- розповісти випускникам про випадки торгівлі людьми при працевлаштуванні (або навчанні) за кордоном.

Привітання. Вступ (5 хвилин). Електронна презентація семінару-тренінгу на мультимедійному екрані.

Тези:

Як шукати, щоб знайти.

Резюме — половина успіху.

Співбесіда є контакт.

Знай свої права.

«Ні» торгівлі людьми.

Знайомство. Очікування (10 хв).

Учасникам тренінгу пропонується представитись (назвати своє ім'я) та продовжити фразу «Від заходу я очікую...» або «Сьогодні я хочу дізнатися про...».

Мозковий штурм «Джерела пошуку роботи» (5хв).

Педагог-тренер пропонує учасникам назвати усі відомі їм джерела пошуку роботи, записує їх на фліпчарті та узагальнює.

До уваги педагога-тренера! Джерела пошуку роботи: місцевий центр державної служби зайнятості, кадрові агенції, оголошення в газетах, інформаційні сайти державної служби зайнятості та кадрових, рекрутингових агенцій, знайомі, друзі.

Інформаційне повідомлення державної служби зайнятості (10хв).

На мультимедійному екрані вказують:

перелік послуг, які надає центр зайнятості;

права випускників навчальних закладів;

назву, адресу і телефон місцевого центру зайнятості.

ІНФОРМАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ послуги та види матеріального забезпечення, які надає державна служба зайнятості. Послуги,

пов'язані із забезпеченням зайнятості населення, надаються безплатно. Видами соціальних послуг за Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» та Законом України «Про зайнятість населення» є: пошук підходящої роботи та сприяння у працевлаштуванні, зокрема через надання роботодавцю дотації на створення додаткових робочих місць для працевлаштування безробітних та фінансування організації оплачуваних громадських робіт для безробітних; професійна підготовка або перепідготовка, підвищення кваліфікації та профорієнтація; інформаційні та консультаційні послуги, пов'язані з працевлаштуванням.

Видами матеріального забезпечення є:

- допомога по безробіттю, зокрема одноразова її виплата для організації безробітним підприємницької діяльності; допомога із часткового безробіття;
- матеріальна допомога в період професійної підготовки або підвищення кваліфікації безробітного;
- допомога на поховання в разі смерті безробітного або особи, яка перебувала на його утриманні.

Права випускників навчальних закладів (осіб, які вперше шукають роботу)

Випускники, які вперше шукають роботу, зокрема випускники загальноосвітніх шкіл, мають право на:

- надання статусу безробітного.;
- профорієнтацію та професійну підготовку;
- підбір підходящої роботи, зокрема тимчасової;
- призначення та виплату матеріальної допомоги тривалістю не більше 180 календарних днів протягом двох років з дня її призначення. Зокрема, її одноразову виплату для організації підприємницької діяльності, якщо безробітному виповнилось 18 років.

Тезаурус: резюме, роботодавець, рекрут ер, співбесіда (5 хв).

Педагог-тренер запитує учасників, чи знають вони значення вказаних слів.

Після відповідей тезаурус демонструється на мультимедійному екрані.

До уваги педагога-тренера!

Резюме — інформація про професійні та особистісні риси шукача роботи, які мають зацікавити потенційного роботодавця.

Роботодавець — власник підприємства, установи, організації або уповноважена ним організація чи фізична особа.

Рекрутер — спеціаліст, який займається пошуком та підбором кадрів.

Співбесіда (інтерв'ю) — зустріч, бесіда двох сторін — роботодавця (рекрутера) та шукача роботи, в результаті якої визначається профпридатність та можливість працевлаштування останнього.

Абетка працевлаштування (35 хв).

Учасники діляться на 4 групи. Кожна група отримує завдання:

- скласти резюме;
- підготуватись до співбесіди з роботодавцем;
- описати зовнішній вигляд претендента на працевлаштування під час співбесіди;
- розказати, як поводитись під час співбесіди.

Перед початком роботи тренер пропонує групам визначитись, хто буде стежити за часом, хто — записувати інформацію на фліпчарті, хто — презентувати виконану роботу. На роботу в групах відводиться 10 хв. На робочих столах лежать картки з необхідною інформацією. Після цього кожна група презентує виконане завдання (до 5 хв).

Під час презентацій на мультимедійному екрані педагог-тренер демонструє слайди:

- «Резюме — половина успіху»;
- «Готуємось до співбесіди»;
- «За одержкою зустрічаються...»;
- «Співбесіда — є контакт».

РЕЗЮМЕ - ПОЛОВИНА УСПІХУ.

Резюме — візитна картка шукача роботи. Грамотно складене резюме — перша умова успіху. Від того, наскільки воно буде переконливим, залежить, чи запросять

тебе на співбесіду. Резюме повинно бути стислим, чітко структурованим, поміститися на одному боці аркуша формату А4.»

Психолог. Докладіть максимум зусиль і зробіть так, щоб ваше резюме виглядало грамотним та унікальним. Набирайте резюме на комп'ютері. Використовуйте один популярний шрифт та не експериментуйте з кольорами (чорний — найбільш вдалий).

У резюме достатньо представити лише ту інформацію, яку вважаєте необхідною та значущою для роботодавця. Утримайтеся від неправди, рано чи пізно все може з'ясуватись.

Структура резюме:

-Особисті дані: прізвище, ім'я, по батькові, точна адреса з поштовим індексом, номери контактних телефонів, дата і місце народження.

- Бажана робота, посада, на яку претендуєте.

-Досвід роботи. Вказується у зворотному хронологічному порядку: термін роботи, назва, адреса організації, ким працював. Можна вказати не тільки офіційні місця роботи і посади, а й неофіційні, а також роботу на громадських засадах або під час практики в період навчання.

-Освіта. Тут у хронологічному порядку повинно бути перелічено все про освіту і професійну підготовку: назва навчального закладу, період навчання, спеціальність і кваліфікація, номер диплома, курси підвищення кваліфікації.

-Додаткова інформація. Крім обов'язкових розділів, у резюме включають додаткову інформацію, яка може підкреслити ваші сильні сторони: додаткова освіта (курси), комп'ютерна грамотність (програми, якими володієте), права водія, іноземні мови тощо.

-Сімейний стан, діти. Останні два розділи не є обов'язковими.

ГОТУЄМОСЬ ДО СПІВБЕСІДИ.

Якщо вас запросили на співбесіду, то це означає, що перший етап пройдено.

Якомога більше дізнайтеся про організацію (підприємство, фірму, установу), в яку прагнете працевлаштуватись, характер роботи. Для цього можете завітати туди, не привертаючи до себе уваги, поговорити зі співробітниками.

Складіть список всього того, що може знадобитися на співбесіді. Приготуйте: паспорт, документи про освіту, трудову книжку, ручку, записничок. Усі документи і копії складіть у пристойну папку, на якій написано ваше прізвище і номер телефону, за яким з вами можна зв'язатися.

Перед співбесідою ще раз прогляньте своє резюме. Підготуйте відповіді на стандартні запитання. Наприклад, чому ви обрали для працевлаштування саме цю організацію (фірму, підприємство)? Що дозволяє вам претендувати на цю роботу? Якої зарплати ви очікуєте?

Буде краще, якщо ви дізнаєтеся, хто проводить співбесіду — чоловік або жінка. У них різні стилі мислення. Чоловіки найчастіше раціоналісти, орієнтуються на результат. Тому вас будуть оцінювати за строго визначеними параметрами: володіння необхідними навичками, досвід роботи. У цьому випадку підготуйтеся відповідати на запитання чітко, аргументовано доводити свою позицію. Жінки-роботодавці більшою мірою покладаються на інтуїцію. Вони звертають увагу на те, як говорить співрозмовник, і приймають рішення на підставі загального враження. З жінкою важливо встановити емоційний контакт.

Психологічно налаштуватись допоможе **уявлення** майбутньої співбесіди: як ви впевнено заходите, що говорите. Корисно провести репетицію перед дзеркалом. І обов'язково уявіть, що вас уже взяли на роботу, — так ви запрограмуєте себе на успіх.

По одязці зустрічають...

На думку психологів, людині необхідно лише 30с для того, щоб скласти загальне враження про співрозмовника. Одяг, зачіска, макіяж, аксесуари відіграватимуть важливу роль під час прийому на роботу.

Ваш вигляд повинен відповідати тій роботі, посаді, на яку ви претендуєте. Наприклад, майбутньому секретарю не варто одягати костюм, який коштує мінімум п'ять очікуваних зарплат.

Найбільш прийнятний варіант — діловий костюм (брюки, спідниця) стриманого кольору, помірної довжини. У жодному разі це не повинні бути шорти, міні-спідниця, футболка, блуза з декольте, спортивний одяг. Психологи радять не одягати на ділову зустріч з чоловіками костюм темно-синього кольору або в тонку смужку. Краще обрати пастельну гаму. Бордовий чи кобальтовий відтінки підкреслять енергійність. Можна віддати перевагу чорному або темно-зеленому кольорам. Туфлі краще взути чорні або в тон костюму.

Волосся має бути гладко зачесаним, макіяж та манікюр — виглядати натурально. Біжутерії та прикрас не повинно бути багато.

Особисті речі і документи слід покласти в сумку, кейс або папку. Целофановий пакет буде виглядати недоречно.

ЯК ПОВОДИТИСЬ ПІД ЧАС СПІВБЕСІДИ.

Перше правило — не запізнуйтеся. Краще прийти трохи раніше, аби перевести дух та зібратися з думками. Поводьтеся стримано та офіційно, тільки-но увійдете до будівлі: ще невідомо, з ким зустрінетеся у коридорі.

Коли вас запросять, заходьте спокійно, без поспіху, зберігайте упевнений і діловий вигляд. Продемонструйте хороші манери:

- спершу усміхніться, привітно привітайтеся та відрекомендуйтеся.
- Оберіть найкращу позицію — сідайте, повернувшись корпусом до співрозмовника. Не схрещуйте ніг та рук — ці пози означають закритість та недовіру.
- Жести, міміка, постава повинні свідчити про впевненість. Говоріть чітко, спокійно, не дуже швидко й не тихо. Відповіді на запитання мають бути конкретними, лаконічними, без зайвих подробиць. Уникайте фрази «я не знаю».
- Важливо не тільки впевнено відповідати на запитання роботодавця, а й самому ставити запитання. Обговоріть розпорядок робочого дня, ваші обов'язки і права, можливості кар'єрного просування, навчання,

зарплату, соціальні гарантії. Про зарплату краще спитати в останню чергу. Не говоріть, що погоджуєтеся на будь-які умови.

- Якщо ви працевлаштовуєтеся не вперше, не критикуйте попередню роботу і роботодавця.
- Зберігайте самовладання, нахвалюйте себе і... будьте чесними.
- Закінчуючи співбесіду, слід з'ясувати, як краще діяти далі, чи чекати на дзвінок від роботодавця. Спробуйте закінчити вашу зустріч у позитивному тоні, підтвердьте свою зацікавленість в одержанні цієї роботи. Подякуйте співрозмовнику за те, що він приділив вам свій час.

Інформаційне повідомлення «Знай свої права» (10 хв).

Педагог-тренер роз'яснює учасникам: що таке трудова угода, трудовий контракт, випробувальний термін, трудова книжка, відпустка, права та обов'язки роботодавця і робітника. Використовується мультимедійний екран.

ЗНАЙ СВОЇ ПРАВА.

Трудовий договір — це угода між робітником та власником підприємства, установи, організації або уповноваженим органом чи фізичною особою, за яким робітник зобов'язується виконувати роботу, визначену цією угодою та дотримуватись правил внутрішнього розпорядку.

Своєю чергою, власник або уповноважена ним організація (фізична особа) зобов'язується сплачувати робітнику заробітну плату та забезпечувати належні умови праці. Трудовий договір може бути безстроковим або визначеним на певний термін. Цей документ дає право на відпустку, премії, оплату лікарняного, пенсію за віком.

У наказі про прийом на роботу нерідко передбачається випробувальний термін, мета якого перевірити, наскільки кандидат відповідає запропонованій йому роботі.

Випробувальний термін не встановлюється для неповнолітніх, молодих спеціалістів, інвалідів. Термін випробування не повинен перевищувати трьох місяців, а для тих, кого беруть на робочі спеціальності, — одного. На

кожного працівника підприємства, установи, організації ведеться трудова книжка. Вона заповнюється не пізніше третього дня з початку роботи, але запис робиться тим числом, з якого робітник почав працювати.

Трудовий контракт — це особлива форма трудової угоди. У ньому зазначаються термін дії, права, обов'язки та відповідальність сторін, умови матеріального забезпечення та організації роботи, а також умови його розірвання. Порівняно з трудовим договором, вимоги контракту детальніші. Контракт укладається тільки в письмовій формі у двох примірниках і зберігається у кожного, хто його уклав.

Відповідно до Закону України «Про відпустки» (1997 р.) першу повну оплачувану відпустку робітник може отримати, пропрацювавши шість місяців. Її тривалість — не менше 24 календарних днів, а для неповнолітніх — 31 календарний день.

Перегляд відеофільму «Станція призначення — життя» (30 хв).

Відеофільм «Станція призначення — життя» створено Жіночим консорціумом України за підтримки Міжнародної організації з міграції (МОМ) у рамках «Програми протидії торгівлі людьми» 2005-го року.

Підсумки. Вправа «Мікрофон» (10 хв)

Учасникам пропонується завершити речення «Сьогодні я дізнався про...» ,або «Мені було цікаво...».

Педагог-тренер дякує за активну участь і співпрацю усім присутнім. Завершує семі-нар-тренінг словами: «Оберіть собі роботу до душі, і вам не доведеться працювати жодного дня у своєму, житті» (Конфуцій).

Нормативно-правова база

-Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття».

-Закон України «Про зайнятість населення».

-Кодекс законів про працю в Україні.

-Закон України «Про відпустки».

На психолого-педагогічному рівні управління профорієнтацією реалізується через навчальні плани в безпосередньому спілкуванні учнів з класним керівником, практичним психологом школи.

Профорієнтаційний вплив на школярів здійснюється систематично і планово на протязі всього терміну навчання. Ця особливість передбачає послідовність дій, диференційований підхід в процесі управління професійним самовизначенням школярів. Профконсультаційна робота передбачається нами, як цілком певні організаційні форми:

1. Групова робота з класом та індивідуальна з кожним учнем.
2. Проведення індивідуальних консультацій з підлітками і юнаками, які передбачають діагностику, корекцію і власне консультацію.

Організація індивідуальної профконсультації дає можливість шляхом діагностики здібностей і задатків виявити індивідуальний потенціал кожного.

Надання допомоги учням у виборі професії здійснюється на основі їх всебічного вивчення в процесі навчальної, суспільної та трудової діяльності. На протязі всього періоду навчання педагоги та психолог школи вивчає інтереси та нахили учнів, активно впливають на їх розвиток. .

3. Інформаційні бесіди, як правило, проводяться з усім класом. В процесі бесіди старшокласникам повідомляється про типові спеціальності певної групи професій. На основі отриманої інформації діти орієнтовано планують свою подальшу діяльність.

Корегуюча та заключна бесіди носять індивідуальний характер і проводяться на основі аналізу всіх наявних даних про учнів. У процесі бесіди створюємо умови для ефективної співпраці з учнем. Під час проведення корегуючої та заключної бесіди безпосередньо обговорюємо з учнем конкретний вибір. Предметом обговорення є сам учень, його життєві орієнтири, успішність у навчанні.

Отримані за допомогою відповідних методик данні узагальнюємо в консультаційному профільному листі на кожного учня персонально.

Професійна діагностика дає змогу визначити взаємозв'язок можливостей особистості з різними сферами життєдіяльності. Отримані діагностичні дані можна використовувати в індивідуальній роботі з учнями, консультуванні батьків.

Мета експертної освіти дає змогу зіставити нахили та інтереси учнів старшокласників з їхніми запитами щодо подальшого профілю навчання і реальні можливості при виборі професії, самовизначенні, адже, за психологічним дослідженням у учнів ЗОШ № 5, найвищий рейтинг серед проблем, що цікавлять молодь – життєве самовизначення. У порівнянні з попереднім десятиліттям сучасні школярі стали більш самостійними, критичними, прагматичними, амбіційними, часто із необґрунтовано завищеною самооцінкою. Практичним психологом школи проводиться комплексне дослідження та узагальнюються дані, на основі яких проводиться корекційна робота (метод тренінгу) по формуванню адекватної (реальної) самооцінки старшокласника.

Психолог вивчає ступінь розбіжності між реальним рівнем компетентності та рівнем претендента на вибір тієї чи іншої професії та вимогами суспільства до особистості майбутнього.

Велику увагу психолог школи приділяє виявленню лідерів у класі методом соціометричного зрізу. Проведені дослідження переконали, що професійно значущі якості майбутнього керівника формуються на основі рис лідерства, які успадковуються особистістю від природи. Опитування свідчить, що 87% якостей лідера формується в школі.

Практика підказує, що виявлення лідерів треба починати в учнівських колективах, створювати умови для розвитку і реалізації рис лідерства, залучаючи учнів до органів учнівського самоврядування. Виявлені шкільні лідери мають організаторські здібності, тому здобувають право на одержання рекомендацій для вступу до ВНЗ, особливо за типом професії за предметом праці “людина-людина”. У вищих навчальних закладах паралельно із набуттям спеціальності охочі можуть відвідувати спецкурс «Менеджмент в

освіті». Отже, такий випускник ВНЗ має шанс потрапити до резерву керівних кадрів й далі формувати важливі риси керівника. Ці спеціалісти першочергово призначаються на посаду керівника.

Практичним психологам вивчаються, класифікуються типи професій за предметом праці з урахуванням вимог та особливостей майбутньої діяльності старшокласника-випускника.

2.4 Діагностика здібностей учнів до профільного навчання

Діагностика здібностей учнів до профільного навчання включає систему, яка складається з анкетування та методів :

- ✓ «Карта інтересів» Голомштока -174 питання;
- ✓ диференційовано – діагностичний питальник інтересів (ДДП за Клімовим Е.А.);
- ✓ тест квадрат інтересів;
- ✓ питальник професійної готовності(ППГ за Л.Кабардовою)
«Комунікативні та організаторські схильності»
(КОС);
- ✓ психодіагностика інтелекту (CF-2Р.Кеттела) (ШТРР);
- ✓ анкета професійного самовизначення;
- ✓ метод вивчення професійних намірів старшокласників;
- ✓ методика “Незвичайне використання”.

Результати діагностування –це професійний портрет учня ,тобто на кожного учня складається «Індивідуальна карта учня».

III. Моніторингові дослідження розподілу учнів 10-11-х класів за профілями навчання (анкетування учнів ,батьків, вчителів) 2007/2008 2008/2009.р.

Мотиви навчання старшокласників мають бути зорієнтовані перш за все, на подальший профільний вибір. Розуміємо, що в класах навчаються різні учні, тому необхідно навчальний процес організувати таким чином, щоб надати можливість учням з різним рівнем навчальної компетенції здобувати якісну освіту.

Мета дослідження :

- надання допомоги учням у виборі професії здійснюється на основі їх всебічного вивчення в процесі навчальної, суспільної діяльності;
- вивчення інтересів та нахилів учнів, які впливають на їх розвиток;
- формування адекватної і об'єктивної самооцінки учнями рівня навчальних досягнень як передумови вибору того чи іншого профілю навчання;
- виявлення та розвиток здібностей , визначення вектора спрямованості профільного навчання та профорієнтаційної діяльності.

Інструментарій:

- ✓ анкета ставлення учнів до предмету;
- ✓ диференційовано-діагностичний питальник інтересів (ДДП за Клімовим Е.А.).

Із них респондентів :

10-А клас-24,10-Б-27,10-В-20,11-А-28,11-Б-26 учнів, загальна кількість 125 старшокласників. Анкетування учнів старших класів щодо мотивації вибору навчального профілю засвідчило, що 87(70%) учнів бажають навчатися за обраним напрямом профілізації, інші 28(30%)бажали б навчатися в класах суспільно-гуманітарного, спортивного напрямку. Крім профільних дисциплін (хімія, біологія, , фізика), вони бажають поглиблювати

свої знання з української мови, іноземної мови, математики, інформатики. Додатково учні прагнули б вивчати зарубіжну та українську літератури.

94(75%) учнів школи при обиранні профілями навчання керувалися схильністю до вивчення конкретного циклу предметів; 54(43%) – підготовкою до вступу до певного ВНЗ, 20(16%) – бажанням батьків. З'ясовано, що лише 28(30%) учнів уже визначились із категорією навчального закладу для продовження здобуття освіти, 31 (25%) опитуваних школярів відзначили, що профіль навчання повністю відповідає їхньому вибору. 63(50%) старшокласників вважають рівень своїх знань достатнім для початку навчання в обраній галузі. 55(44%) учнів відзначили, що рівень їхніх знань підвищився завдяки навчанню в профільному класі. 78(62%) учнів зазначили, що, окрім уроків, їм необхідні факультативи та спеціальні профільні курси за вибором, 47(38%) індивідуальні заняття.

Відповідно результатів анкетування було визначено профілі навчання і сформовані профільні класи філологічний два класи, біолого-хімічний один та два універсальних, в 2009/2010 н.р. організовано профільне навчання філологічний напрям, курси за вибором.

Проведено анкетування учнів .

- Ставлення учнів до предмету біолого-хімічного 11-А класу 2009/2010 навчальний рік (Додаток1).
- Ставлення учнів до предмету філологічного 11-АВ класу 2009/2010 навчальний рік (Додаток3).
- Потрібності профільних предметів для подальшого навчання з обраної професії (11-А біолого-хімічний) (Додаток 4).
- потрібності профільних предметів для подальшого навчання з обраної професії (11-В філологічний) (Додаток5).
- Вибір учнями професій за предметом труда(анкетування учнів 11-х класів 2009/2010 навчальний рік (Додаток6).

Аналіз анкетування :взяло участь 68 респондентів.

Опрацьовані результати діагностування учнів профільних класів свідчать, що вибір учнями професій за предметом праці такий:

- людина-природа (9%);
- людина-людина (41%);
- людина-художній образ (3%);
- людина - техніка (29%);
- людина знакова система (18%).

Таким чином ми впевнилися, що психодіагностична робота з учнями має вагоме значення для подальшого навчання в профільних класах.

Рекомендації:

Випускник повинен мати уявлення про:

- Систему неперервної освіти, головні соціальні функції освіти.
- Світ сучасних професій, особливості різноманітних видів діяльності
- Вимоги тієї чи іншої професії потрібно запровадити до навчально-виховного процесу освітнього закладу спеціальний курс з основ вибору професій. тобто працювати за певною технологією .

Висновок

Особистий сенс уміння - це внутрішнє ставлення школяра до запропонованої інформації, до уміння, "примірювання" його до себе (чи годиться, чи підходить) до свого життя. Школяр, що бачить особистісний сенс у навчанні, має внутрішній мотив до пізнавальної діяльності, із задоволенням працює над засвоєнням навчального матеріалу, активно шукає додаткові знання за цілями шкільних програм. Такі набутки, які стали результатом поєднання особистісних зусиль і життєвих шансів поза системою формальної освіти, ґрунтуються на основі "захоплень". Як показують психологічні дослідження інтереси і потреби (тобто мотиви), що лежать в основі захоплень, нахилів, здібностей, є стержневими для

особистості і впливають спочатку на вибір професії. Показником зрілості мотиваційної сфери учня старшокласника-випускника є уміння ставити мету і наполегливо йти до неї. Здатність до, ціле покладання - один із вольових компонентів мотиваційної сфери школяра. У процесі діагностичної бесіди з практичним психологом школи., а також застосування психодіагностичних методик можна з'ясувати з яких предметів учень може поглибити свої знання, у якому ВУЗІ, якого профілю планує продовження навчання.

Мета експертної освіти дає змогу зіставити нахили та інтереси учнів старшокласників з їхніми запитамі щодо подальшого профілю навчання і реальні можливості при виборі професії, самовизначенні, адже, за психологічним дослідженням , найвищий рейтинг серед проблем, що цікавлять молодь - життєве самовизначення. У порівнянні з попереднім десятиліттям сучасні школярі стали більш самостійними, критичними, прагматичними, амбіційними, часто із необґрунтовано завищеною самооцінкою. Проводиться комплексне дослідження узагальнюються дані, на основі яких проводиться корекційна робота (метод тренінгу) по формуванню адекватної (реальної) самооцінки старшокласника.

На кожного учня профільного класу складається психологічний портрет. Професіограми дають змогу створити мікрогрупи для проведення практичних занять-тренінгів. Психолог вивчає ступінь розбіжності між реальним рівнем компетентності та рівнем претендента на вибір тієї чи іншої професії та вимогами суспільства до особистості майбутнього.

ТЕЗАУРУС

Наміри — рішення людини виконувати певну дію та домогтися певного результату. Вони пов'язані з волею особистості і самі є вольовою установкою для людини, виступають як певне спонукання, що формується на основі усвідомлення людиною мети та завдання, що стоять перед нею.

Можливості — умова, засіб для здійснення будь-чого.

Здібності — індивідуально-психологічні властивості, що є умовою успішного виконання тієї чи іншої продуктивної діяльності; здібності бувають загальні та спеціальні.

Розвиток - цілеспрямоване накопичення інформації з наступним її впорядкуванням, структуризацією. Цілеспрямоване збирання, семантичний відбір та інтегрування цінної інформації на основі відображення є умовою появи нової організації, нової структури.

Самоконтроль - усвідомлення й оцінка суб'єктом власних дій, психічних процесів і станів, що передбачають наявність еталону та можливості отримання відомостей про контрольовані дії і стани.

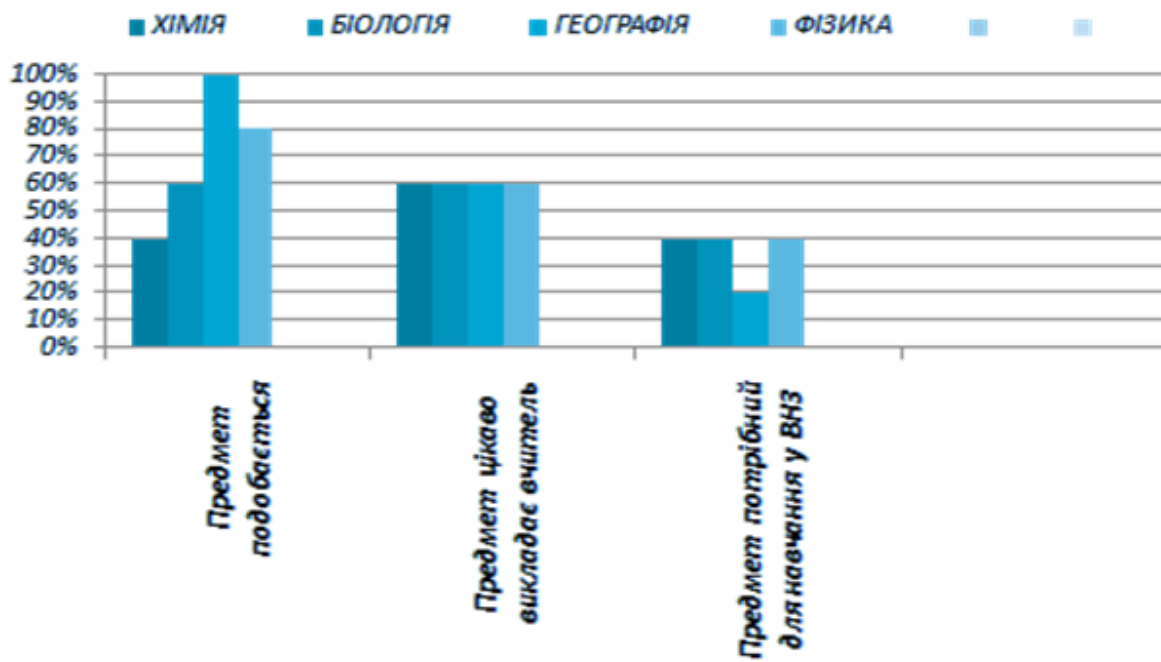
Самооцінка - оцінка людиною власних якостей, достоїнств та недоліків.

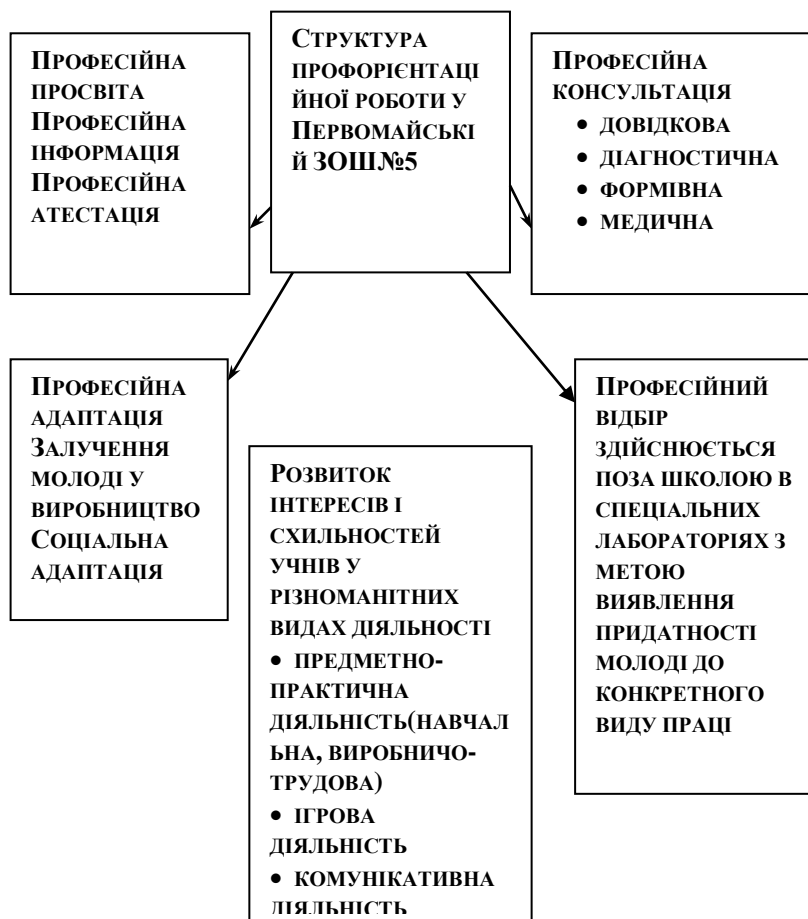
Самореалізація - впровадження в життя своїх внутрішніх можливостей та здібностей.

Саморозвиток - процес збагачення діяльних здібностей чи піших особистісних якостей людини під час різних видів її доцільної діяльності, основою якого є присвоєння соціального досвіду та досягнень культури, втілених у реаліях, залучених у процес тієї чи іншої діяльності.

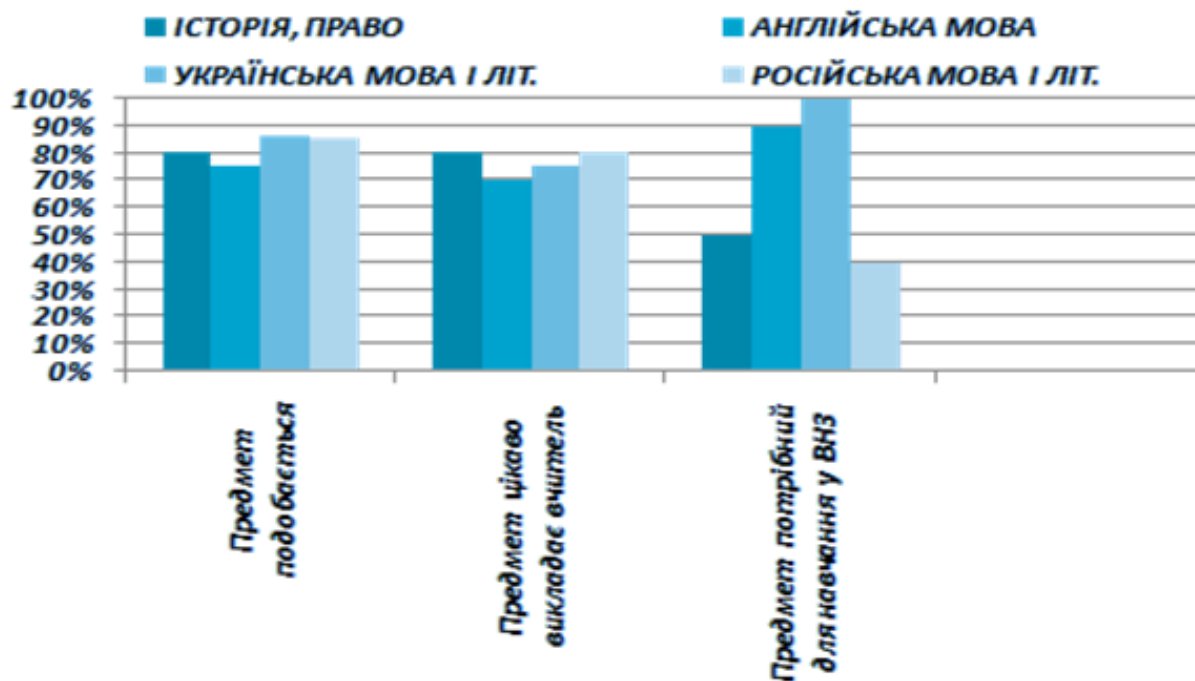
Інтереси — форма виявлення пізнавальної потреби, яка забезпечує спрямованість особистості на головну мету в діяльності.

**Ставлення до предмету учнів біолого-хімічного 11-А класу
2009-2010н.р.**

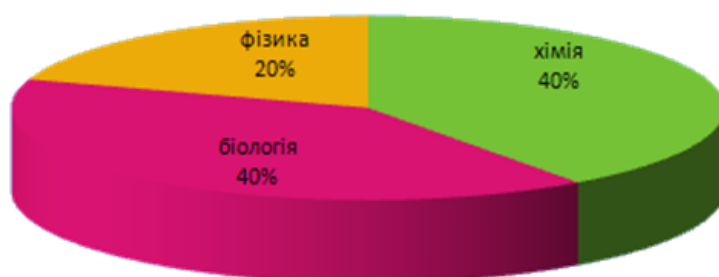

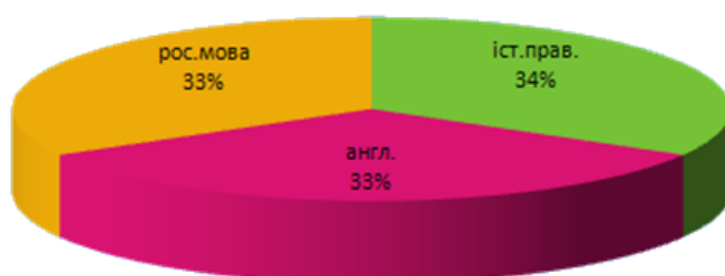
Ставлення учнів до предмету профільного філологічного 11-В класу 2009-2010 Н.Р.

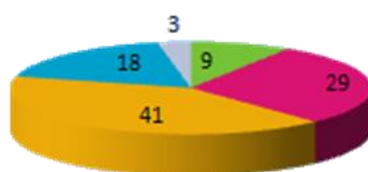
**Діаграма потрібності профільних предметів
для подальшого навчання з обраної професії
(11-А клас біолого-хімічний)**

**Діаграма потрібності профільних предметів
для подальшого навчання з обраної професії
(11-В клас філологічний)**

Діаграма вибору учнями професій за предметом труда (анкетування учнів 11-х класів 2009/2010 н.р.)

- людина - природа
- людина - техніка
- людина - людина
- людина - знакова система
- людина - художній образ

Список використаних джерел.

I Розділ. Законодавчі та нормативно - правові документи в галузі профільної освіти.

1.Єрмак Л. Концепція профільного навчання на старшій ступені загальної освіти./ Стандарти і моніторинг. - 2002.- №3.

2.Концепція розвитку ЗНЗ Харківської області з профільною старшою школою, і досвіду роботи. /Укл.: С.С. Вольянська, Г.В. Кондрашина, І.І. Хворостенко, О.В. Якименко; за заг. ред. ІД. Покроєвої. - Харків:ХОНМІБО,2005.-156с.

II розділ. Методологічна основа профільного навчання.

1.Психологічний супровід: збірник методичних матеріалів/ Укл.: Замазій Ю.О.,Марінушкіна О.Є., Нагорна І.А., Шубіна Г.В.; за заг. ред. Л.Д. Покросвої.-Харків: ХОНМІБО,20(0)5.-88с-і Профільна старша школа)

2.Барна М. Шкільний моніторинг як засіб якісних змін в освіті // Упр. освітою. -№ 13. с. 6.

3.Климов Є.О. Как выбирать профессию.-М.,1984.

4.Федоришин Б.А.Профориентационная работа со старшеклассниками.- К.,1989. б.Закатнов Д. О.Твоя майбутня професія.-К., 1999.7.

5.Болотник Л. В. Общая концепция мониторинга уровня подготовки учащихся по предметам школьного цикла // Нач. шк.: плюс-минус. - 2000. № 9.-е. 15-22. 8.Газета для керівників шкіл "Директор школи". -№ 18 (306),

травень 2004, м. Київ 9.Газета для керівників шкіл "Директор школи". -№ 24 (312), червень 2004, м. Київ.

6.Газета для керівників шкіл "Директор школи". -№ 37 (325), жовтень 2004, м.Київ.

7 .Газета для керівників шкіл "Директор школи". -№ 5 (293), лютий 2004, м. Київ

8.Газета "Завуч".№ 16 (202), червень 2004 р.

9.Журнал "Відкритий урок". № 7-8, 2004 р. Київ.

10.Журнал "Відкритий урок", № 9-Ю, 2004 р. Київ.

